

Sygn. akt V CSK 360/17

POSTANOWIENIE

Dnia 9 stycznia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa H. P.

przeciwko M. H. i T. H.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 9 stycznia 2018 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 23 listopada 2016 r., sygn. akt I ACa [...],

nie przyjmuje skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

H. P. żądał zasądzenia od T. H. i M. H. 1.211.483 zł odszkodowania za bezumowne korzystanie z nieruchomości położonej w B. przy ul. Ż. [...] w okresie od 1 stycznia 2004 roku do 31 października 2011 roku.

Wyrokiem z dnia 29 listopada 2012 roku Sąd Okręgowy w K. rozstrzygnął także sprawy z powództwa T. H. i M. H. przeciwko X. P. i H. P.. W sprawie z powództwa T. H. zasądził od pozwanych solidarnie 75.800 zł z ustawowymi odsetkami; w sprawie z powództwa M. H. zasądził od pozwanych solidarnie 70.000 zł z ustawowymi odsetkami, a w sprawie z powództwa H. P. przeciwko T. H. i M. H. zasądził od pozwanego M. H. na rzecz powoda 9.900 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 15 listopada 2011 roku; oddalił powództwo w pozostałym zakresie w stosunku do M. H. i w całości w stosunku do T. H..

Po rozpoznaniu apelacji X. P. i H. P. wyrokiem z dnia 24 maja 2013 roku Sąd Apelacyjny w [...] uchylił wyrok Sądu Okręgowego z dnia 29 listopada 2012 roku w zakresie powództwa H. P. przeciwko T. H. i M. H. o zapłatę i przekazał w tej części sprawę do ponownego rozpoznania, a w pozostałej części oddalił apelację. W ocenie Sądu, T. H. wszedł w posiadanie nieruchomości wspólnie z bratem z mocy umowy przedwstępnej, zgodnie z którą miał stać się jej współwłaścicielem. Z umowy tej wynikało, że obaj pozwani staną się właścicielami nieruchomości, gdy dojdzie do zawarcia umowy przyrzeczonej. Uchylając wyrok, Sąd Apelacyjny wskazał, że przy ponownym rozpoznaniu sprawy niezbędne będzie przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego w celu ustalenia wysokości wynagrodzenia za okres bezumownego korzystania przez pozwanych z nieruchomości powoda. W zakresie dotyczącym rozstrzygnięć o żądaniach T. H. i M. H. wyrok Sądu Okręgowego uprawomocnił się.

Przedmiotem sprawy ponownie rozpoznawanej przed Sądem Okręgowym było zatem powództwo H. P. przeciwko M. H. i T. H. o zapłatę. Wyrokiem z dnia 11 grudnia 2015 r. Sąd Okręgowy zasądził od pozwanych na rzecz powoda 305.702 zł z ustawowymi odsetkami od 15 listopada 2011 r., nadając wyrokowi

odnośnie kwoty 2.475 zł rygor natychmiastowej wykonalności, oddalił powództwo w pozostałym zakresie i orzekł o kosztach postępowania.

Na skutek apelacji pozwanych, wyrokiem z dnia 23 listopada 2016 r. Sąd Apelacyjny w [...] zmienił zaskarżony wyrok o tyle, że zasądzoną nim kwotę 305.702 zł obniżył do 49.761,40 zł, a w pozostałej części oddalił powództwo oraz orzekł o kosztach postępowania. Sąd Apelacyjny wskazał, że zachowanie powoda naruszało przepis art. 5 k.c. Do zawarcia umowy w terminie nie doszło z powodu niewywiązania się powoda ze zobowiązania do uregulowania kwestii spadkowych. Następnie, przez wiele lat (od 2005 do 2010 roku) powód nie powiadomił kontrahentów, że umowa nie dojdzie do skutku i że będzie domagał się wynagrodzenia za korzystanie z nieruchomości. Zapewniał ich wręcz, że sprawa się przedłuża wyłącznie ze względu na problemy z ustaleniem kręgu spadkobierców. W ocenie Sądu Apelacyjnego, takie zachowanie było naganne i zmierzało do wykreowania po stronie pozwanych jak największej kwoty zaległości. Naruszało to zasadę lojalności i uczciwego postępowania wobec drugiej strony umowy, która w tym czasie wywiązywała się ze swojego zobowiązania.

Uwzględnivszy jednak okoliczność, że pozwani przez wiele lat korzystali z nieruchomości powoda, Sąd Apelacyjny wskazał, że wysokość wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości za okres od marca 2004 r. do 2010 r. należało określić przez zmniejszenie wyliczonych przez biegłą A. J. stawek rynkowych do poziomu kwot, jakie w tym czasie współwłaściciele otrzymywali, zwłaszcza, że wówczas nie kwestionowali ich wysokości. Łączna należność wyliczona według wskazanych zasad wynosi 199.045,60 zł, (10 miesięcy w roku 2004 x 2.000 zł, 6 lat - lata 2005-2010 x 2.000 zł miesięcznie oraz 10 miesięcy w roku 2011 x 14,20 zł za m² x 246,8 m² powierzchni). Uwzględnivszy, że powód jest współwłaścicielem w 1/4 części nieruchomości, należne mu wynagrodzenie wyniosło 49.761,40 zł.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną wniósł powód, zaskarżając go w punkcie 1a) ponad kwotę 49.761,40 zł, w punktach 1b) i 1c) oraz w punkcie 3). W skardze opartej na pierwszej podstawie kasacyjnej zarzucił naruszenie art. 209 k.c. i art. 5 k.c. Na tej podstawie wnosil o zmianę zaskarżonego wyroku przez

oddalenie apelacji pozwanych i utrzymanie w mocy wyroku Sądu Okręgowego z dnia 11 grudnia 2015 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, służy ochronie interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, umożliwia także uchylenie orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych. Nie będąc ogólnie dostępnym środkiem zaskarżenia orzeczeń umożliwiającym rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej poddawana jest wstępnej ocenie w ramach tzw. przedsądu, ustanowionej w art. 398⁹ k.p.c., mającej za cel zbadanie, czy spełnia przesłanki przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. Stwierdzenie, że występuje co najmniej jedna z tych przesłanek uzasadnia przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Skarżący uzasadnił potrzebę rozpatrzenia jego skargi wystąpieniem przesłanek z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. W jego ocenie, konieczne jest dokonanie wykładni art. 209 k.c. w zakresie tego, czy użyty w tym przepisie zwrot „dochodzenia wszelkich roszczeń, które zmierzają do zachowania wspólnego prawa” odnosi się także do czynności jednego lub kilku z współwłaścicieli, takich jak: dochodzenie całej należności z tytułu czynszu najmu lub wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy. Ponadto istotne zagadnienie prawne stanowi kwestia miarkowania należnego powodowi roszczenia z tytułu bezumownego korzystania z nieruchomości przez pozwanych, poprzez zastosowanie z urzędu przez Sąd drugiej instancji art. 5 k.c.

Wskazany przez skarżącego przepis został już jednak należycie wyłożony, a przedstawione zagadnienie prawne nie ma cechy nowości, ponieważ również było przedmiotem wielu wypowiedzi orzeczniczych, a powód nie przedstawił okoliczności ani argumentów uzasadniających zmianę ukształtowanych poglądów.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych dominuje aktualnie zapatrywanie, że dochodzenie wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości nie zmierza do zachowania wspólnego prawa, ale jest przejawem wykonywania prawa podmiotowego. Przepis art. 209 k.c. dotyczy bowiem sytuacji,

w których jeden ze współwłaścicieli podejmuje we własnym imieniu czynność zmierzającą do obrony przed niebezpieczeństwem utraty bądź zniszczenia rzeczy i chroni interes wszystkich współwłaścicieli (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 października 2014 r., I CSK 728/13, nie publ.; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 lutego 2010 r., I CSK 312/09, nie publ.; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 października 2013 r., II CSK 673/12, OSP 2014, nr 7-8, poz. 72). Odmienny pogląd, który przed ponad 50-cioma laty przybrał formę zasady prawnej dotyczył jedynie roszczeń współwłaściciela sprawującego zarząd rzeczą wspólną (powoływana przez skarżącego uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 1966 r., III CO 20/65, OSNPG 1966/9/36), a od ogólniejszych poglądów wyrażanych w uzasadnieniu Sąd Najwyższy w późniejszym czasie odstąpił.

W nowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwaliło się także stanowisko, że nie ma podstaw do ograniczenia kognicji sądu poprzez wyłączenie możliwości zastosowania art. 5 k.c. z urzędu (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2013 r., IV CSK 660/12, nie publ.; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2016 r., III CSK 312/15, nie publ.).

Z przytoczonych względów, wobec niestwierdzenia innych przesłanek przemawiających za przyjęciem skargi kasacyjnej powoda do rozpoznania, należało odmówić jej przyjęcia na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.

aw

jw